

Szigorított líceumi felvételi – miről árulkodnak a számok?

Szeptember 5-én jelent meg a Hivatalos Közlönyben a [2019/4948-as minisztériumi rendelet](#), melynek értelmében a 2020-2021-es tanévtől kezdődően csak azok a diákok kerülhetnek líceumi (elméleti, hivatásos profilú, technikai) osztályba, akiknek a bejutási átlaga eléri az 5-öst, a többiek pedig kizárólag szakiskolában folytathatják tanulmányaikat. A rendelettel kapcsolatos vélemények megoszlanak, egyesek szerint lehetett számítani egy ilyen változtatásra, és [azon diákok számára, akik elméleti osztályban szeretnének tanulni, nem kéne gondot okozzon az 5-ös átlag elérése](#). Mások attól tartanak, hogy emiatt – főleg szórványtelepüléseken - [magyar osztályok indulása kerülhet veszélybe](#), illetve a szakoktatás fejlesztésére és kiterjesztésére sem megfelelő megoldás ez az intézkedés, ugyanis [nem az a cél, hogy a „gyengébb tanulók” kerüljenek szakiskolába, hanem azok, aki valóban érdeklődnek egy-egy szakma iránt](#).

A rendelet szerint az említett bejutási átlag 80 százalékban a képességvizsga eredményéből, 20 százalékban pedig az 5-8-as négyévi átlagból tevődik össze:

$$\text{Bejutási átlag} = 0,8 \times \text{képességvizsga} + 0,2 \times \text{négyévi átlag}.$$

Így abban az esetben, ha a diák nem éri el az 5-öst a képességvizsgán, az iskolai átlaga még segíthet abban, hogy a végső 5-öst elérje – bár ezekben az esetekben viszonylag magas négyévi átlag szükséges:

Képességvizsga átlaga	A végső 5-öshöz szükséges minimum négyévi átlag
4,50	7
4,00	9
3,75	10

Jelenleg Romániában (még) 122 középiskolában működik líceumi oktatás magyar nyelven (elméleti, hivatásos profilú vagy technikai osztályokban). Ezek közül az utóbbi három év során 12 iskola válságos helyzetbe került, és megszűnőben van a magyar tagozat, mivel az alacsony diáklétszám miatt nem indult újabb 9. osztály. Ezek az iskolák többnyire olyan városokban működnek, ahol létezik más magyar középiskolai osztály, azonban vannak olyan megyék is, mint például Szeben megye, ahol elég kilátástalan a helyzet.

A [2011/1-es oktatási törvény értelmében \(63. cikk\)](#) a líceumi és szakiskolai osztályok indításához egyaránt minimum 15 diák szükséges. Kivételes esetekben pedig minisztériumi engedéllyel indulhat osztály alacsonyabb létszámmal.

Az [Oktatási Minisztérium adatai alapján](#) idén újabb 9 középiskolának kellett szembenéznie azzal a kihívással, hogy a 9. osztályba beiratkozott magyar diákok száma nem éri el a 15-öt, további 12 iskolában pedig ez a szám 20-nál alacsonyabb, tehát a következő években előfordulhat, hogy nekik is külön kérvényt kell benyújtaniuk a minisztériumhoz a magyar tagozatos 9. osztály indításához. Az alacsony létszámú osztályokban fennmaradt helyekre az utóbbi években vélhetően olyan diákokat

osztottak be, akik előzőleg nem vizsgáltak, így az első elosztás során nem rendelkeztek bejutási átlaggal.

Ahhoz, hogy ténylegesen felmérjük a minisztériumi rendelet potenciális következményeit a magyar oktatási hálózat szempontjából, megpróbáltuk modellezni, hogy idén hogyan alakultak volna a beiskolázási számok, amennyiben kizárólag azok a diákok nyerhettek volna felvételt líceumi osztályokba, akik 5-ös feletti átlaggal rendelkeznek. Az alábbi modellezés egyik hiányossága, hogy a hivatásos (vokacionális) típusú osztályokba bejutott diákok listája nem nyilvános az Oktatási Minisztérium honlapján, tehát az ilyen osztályokkal rendelkező iskolák nem kerültek be az elemzésbe.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján, az említett **9 iskola helyett 20 iskolában nem érte volna el a beiratkozó magyar diákok száma azt a 15-ös minimumhatárt**, amellyel 9. osztály indulhat, és további 6 iskolában lett volna a magyar tagozatra beiratkozó diákok száma 20-nál alacsonyabb. Ezek a líceumok főként szórványtelepüléseken és kisvárosokban, községekben találhatóak és majdhogynem az összes erdélyi megye érintett.

Adataink szerint annak függvényében, hogy az adott város milyen más lehetőségeket kínál a diákoknak, 5 forgatókönyv létezik azokban az esetekben, ha egy középiskolában nem indul újabb magyar 9. osztály, és így az 5-ös feletti bejutási médiával rendelkező diákok is más iskolába kényszerülnek tanulni:

1. A városban a diákoknak lehetőségük van magyarul tanulni más líceumban, illetve szakiskolában.
2. A városban van más magyar líceum, szakoktatás pedig abban az iskolában, ahol megszűnőben van az elméleti magyar oktatás, tehát átalakulhat szakiskolává.
3. A városban van más magyar líceum, viszont szakiskola nincs.
4. A városban nincs más líceum, ahol az 5-ös feletti bejutási átlaggal rendelkező diákok magyarul tanulhatnak, sem szakiskola, ahol az 5-ös alatti átlagot elérik.
5. A városban nincs más magyar líceum, szakoktatás pedig ugyanott zajlik, ahol az alacsony létszám veszélyezteti az elméleti típusú 9. osztály indulását. Ebben az esetben várhatóan az iskola átalakul szakiskolává, ahol a „gyengébb diákok” tanulhatnak.

	Létezik-e más líceumi osztály a városban? (elméleti, hivatásos profilú, technikum)	Van-e lehetőség a városban magyarul tanulni szakiskolai osztályban?	Érintett megye	Veszélyeztetett iskolák száma
1	Igen	Igen	Maros	2
2	Igen	Ugyanott	Brassó	1
3	Igen	Nincs	Szilágy	1
4	Nincs	Nincs	Bihar, Brassó, Bukarest, Hargita, Hunyad, Kolozs, Máramaros, Maros	13
5	Nincs	Ugyanott	Bihar, Hargita, Maros, Szatmár, Szilágy	9

Mint azt a fenti táblázat is mutatja, a minisztériumi rendelet nemcsak az 5-ös alatti bejutási átlaggal rendelkező diákok lehetőségeit befolyásolja, hanem bizonyos esetekben nagy hatással lehet azokra is, akik jól teljesítenek a képességvizsgán. A 26 középiskolából, ahol a 9. osztályba bejutott

magyar diákok száma idén nem érte el a 15-öt vagy 20 alatti létszámmal indult a magyar osztály, 22 olyan településen található, ahol a „jó tanulóknak” ez az egyetlen lehetőségük otthon magyar nyelven folytatni tanulmányaikat. Ugyanakkor 26-ból 14 helyszínen magyar nyelvű szakoktatás sincs. A felvázolt forgatókönyvek közül mindössze az 1-es és 2-es esetben oldódik meg viszonylag könnyen a diákok helyzete, és úgy az 5-ös feletti, mint az 5-ös alatti médiákkal rendelkezőknek is lehetőségük lesz magyarul tanulni, viszont ide mindössze az esetek 11,5 százaléka (3 iskola) tartozik. Ezzel szemben a 4-es és 5-ös forgatókönyvek esetében, ahová az érintett iskolák 84,6 százaléka (22 iskola) tartozik, azok is nehéz helyzetbe kerülnek, akik megírták az átmenőt, mert a városban nincs más oktatási intézmény, ahol tanulmányaikat magyarul folytathatnák líceumi osztályban. Ennek következtében tömbtelepüléseken a diákok arra kényszerülnek, hogy az ingázást vagy a bentlakást válasszák, szórványban viszont a legközelebbi magyar intézmény is olyan távolinak tűnhet a diák és szülő számára, hogy jó eséllyel román osztály mellett dönthetnek.

Az utóbbi években tehát azt tapasztalhattuk, hogy szűkült az intézményrendszer, hiszen 12 iskolában nem indult újabb 9. osztály. A rendelet következtében pedig ez a probléma még hangsúlyosabbá válhat, hiszen jó eséllyel újabb iskoláknak kell szembenézniük azzal a problémával, hogy a beiratkozó diákok száma nem éri el a 15-ös minimumot, és a rendelet értelmében arra sincs lehetőségük, hogy a képességi vizsgán nem megjelenő diákokkal töltsék fel a megmaradt helyeket. Más szóval, a szórványtelepüléseken működő líceumok így még veszélyeztetettebbé válnak, és újabb községi és kisvárosi iskolák szűnhetnek meg. Mindez nemcsak a „rosszul teljesítő” diákokra van hatással, hanem a „jó tanulókra” is, hiszen Székelyföldön ingázásra kényszerülnek, szórványban pedig emelkedhet azon magyar diákok száma, akik magyar oktatási intézmény hiányában román líceumba iratkoznak.

Fontos tisztázni, hogy a fent leírt forgatókönyv mindössze a jéghegy csúcsa. Jelen elemzés nem tért ki azokra az esetekre, ahol egy iskolán belül megszűnés határára kerülhet egy-egy osztály egy több párhuzamos osztállyal rendelkező iskolában. Ezekben a helyzetekben, habár a magyar nyelvű líceumi oktatás nem kerülne veszélybe, szűkülne az oktatási kínálat és a tanári normák is veszélybe kerülhetnek, ami tovább gyengítheti az oktatás minőségét, hiszen ahhoz, hogy meglegyen a megkövetelt óraszámuk, a tanárok több iskolában lennének kénytelenek tanítani.

Varga Szilvia, a Bálványos Intézet munkatársa

Kik vagyunk?

A Bálványos Intézet 2018-ban jött létre és egy olyan társadalomtudományi és közpolitikai kutatóműhely (think tank) kíván lenni, amely az erdélyi magyar közösség jövője szempontjából fontos, valamint nemzetpolitikailag releváns kérdésekre próbál tudományosan és közpolitikailag megalapozott válaszokat adni. Az Intézet keretében zajló adatgyűjtő, felmérő, kutató és elemző munka nyomán nyilvános kutatási jelentések, szociológiai tanulmányok, szakpolitikai elemzések, valamint a politikai döntéshozatal és civil érdekérvényesítési csoportok számára készített szakmai háttéranyagok születnek.

Az intézet részletes bemutatása, futó és lezárult kutatásai elérhetőek a <http://balvanyos.org/> honlapon.

Tetszik az elemzés? Vannak még megjegyzései, ötletei arra vonatkozólag, hogy hogyan lehetne rajta javítani? Írjon nekünk a balvanyosinstitute@gmail.com emailcímre.